



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Program osnovna šola

Prilagojeni izobraževalni programi osnovne šole z
enakovrednim izobrazbenim standardom

Slovenski znakovni jezik (SZJ)

IZBIRNI PREDMET

Učni načrt

7. razred: 70 ur

8. razred: 70 ur

9. razred: 64 ur

Skupaj: 204 ure

Program osnovna šola
Prilagojeni izobraževalni programi osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom
Slovenski znakovni jezik
Izbirni predmet
Učni načrt

Avtorji učnega načrta:

mag. **Simona Rogič Ožek**, Zavod RS za šolstvo
mag. **Mirjam Podsedenshek**, Zavod RS za šolstvo
dr. **Matic Pavlič**
mag. **Andreja Trtnik Herlec**, ZGN Ljubljana
mag. **Petra Rezar**, ZGN Ljubljana
Natalija Spark
Aleksandra Rijavec Škerl, ZDGN Slovenije
Valerija Škof, ZDGN Slovenije

Pri pripravi gradiva so sodelovali tudi: Marjetka Kulovec, Peter Potočnik Honigsman in Bojan Mord.

Strokovni recenzenti:

Katja Krajnc, Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana
Matjaž Juhart, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta
dr. **Andreja Žele**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

Jezikovni pregled: mag. **Mirjam Podsedenshek**

Izdala: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod republike Slovenije za šolstvo
Za MIZŠ: dr. **Jernej Pikalo**
Za ZRSŠ: dr. **Vinko Logaj**

Prva spletna izdaja
Ljubljana, 2019

Učni načrt je bil sprejet na 196. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje dne, 20. decembra 2018.

Način dostopa:

http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/predmeti_izbirni/Slovenski_znakovni_jezik_izbirni.pdf

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI-ID=298442496](https://nuk.ub.uni-lj.si/COBISS.SI-ID=298442496)

ISBN 978-961-03-0430-2 (pdf)

Kazalo

1	Opredelitev predmeta	5
2	Splošni cilji	6
2.1	Jezikovne kompetence.....	6
2.2	Osebnostne kompetence.....	7
2.3	Medkulturne in socialne kompetence	7
2.4	Sodelovalne in komunikacijske kompetence.....	7
3	Operativni cilji in vsebine	7
3.1	Jezikovna področja	7
3.2	Tematska področja	9
3.3	Razporeditev vsebinskih in slovničnih tem	11
3.3.1	Tabela 1: Vsebinska področja za sedmi razred.....	11
3.3.2	Tabela 2: Vsebinska področja za osmi razred.....	14
3.3.3	Tabela 3: Vsebinska področja za deveti razred.....	18
4	Standardi znanja.....	19
4.1	Minimalni in pričakovani standardi znanja po razredih	20
4.1.1	Prvo leto učenja	20
4.1.2	Drugo leto učenja.....	20
4.1.3	Tretje leto učenja	20
4.2	Standardi znanja po področjih	20
4.2.1	Nejezikovno področje.....	20
4.2.2	Jezikovno področje.....	20
4.2.3	Jezikoslovno področje.....	21
5	Didaktična priporočila.....	22
5.1	Individualizacija in diferenciacija učencev.....	22
5.2	Medpredmetne povezave	22
5.2.1	Jezikovni predmeti.....	22
5.2.2	Računalništvo.....	22
5.2.3	Glasbena umetnost in šport.....	23
5.2.4	Drugi predmeti.....	23
5.3	Preverjanje in ocenjevanje znanja	23
5.3.1	Ustna ocena	23
5.3.2	Pisna ocena.....	23
5.4	Izvajanje predmeta	24

5.4.1	Informacijska tehnologija in drugi didaktični pripomočki	24
5.4.2	Prostor	24
5.4.3	Učne skupine.....	24
5.4.4	Oblačila	24
6	Znanja izvajalcev	25
7	Literatura o SZJ in gluhoti	25

1 Opredelitev predmeta

Znakovni jeziki so naravni človeški jeziki s polno razvitimi slovnici, ki namesto govorno-slušnega prenosnika uporabljajo kretalno-vidni prenosnik. Mednje sodi tudi slovenski znakovni jezik (SZJ), ki je v Sloveniji avtohtoni jezik jezikovne skupnosti gluhih in nekaterih slišičih. Je primarno sporazumevalno sredstvo za okoli 900 gluhih in ima okoli 1500 uporabnikov.¹

SZJ je samostojen človeški jezik z lastno slovnico, ki ne temelji na slovenščini, čeprav obstajajo tudi nekatere podobnosti med jezikoma zaradi jezikovnega stika med njima (večina uporabnikov SZJ (po)zna tudi slovenščino) in zaradi določenih univerzalnih lastnosti človeških jezikov. Prav zato, ker gre v obeh primerih za naravni človeški jezik, lahko otrok kot svoj prvi/materni jezik enako hitro, uspešno in zlahka usvoji slovenščino ali SZJ – prav tako pa se po usvojitvi prvega/maternega jezika lahko enako uspešno uči slovenščino ali SZJ kot svoj drugi/tuji jezik. Slednje je potrebno v opredelitvi izbirnega predmeta slovenski znakovni jezik še posebej poudariti.

Drug poudarek zadeva SZJ kot manjšinski jezik; kot tak sicer ni priznan v Ustavi Republike Slovenije. Namesto tega Republika Slovenija SZJ z *Zakonom o uporabi slovenskega znakovnega jezika* (Uradni list RS 2002, št. 96/02) opredeljuje kot uradni jezik, torej kot jezik, ki se ga po zakonu enakovredno s slovenščino lahko uporablja v postopkih pred državnimi organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti, izvajalci javnih služb ter nosilci javnih pooblastil. Vendar v vsakdanjem življenju SZJ – glede uresničevanja pravic in zaščite njegovih uporabnikov ter glede raziskovanja in uveljavljanja v različnih govornih položajih – še vedno ni izenačen s slovenščino ali vsaj z uradno priznanima manjšinskima jezikoma v Sloveniji, italijanščino in madžarščino. Zato se v šolstvu tudi še ni *sistemske* uveljavil ne kot učni jezik (v vseh vzgojno-izobraževalnih zavodih za gluhe otroke, na primer) ne kot redni učni predmet v osnovni šoli.

Poučevanje SZJ je sicer del predmeta *Komunikacija* v prilagojenem programu z enakovrednim izobrazbenim standardom za gluhe in naglušne otroke. Izvaja se od 1 do 3 ur na teden od 1. do 9. razreda v osnovni šoli. Kot samostojni predmet pa se SZJ že izvaja od 1. do 5. letnika v srednji šoli Zavoda za gluhe in naglušne Ljubljana, in sicer v odprtem kurikulumu. SZJ se kot samostojen predmet izvaja tudi na nekaterih visokošolskih programih, in sicer v programu inkluzivne pedagogike na podiplomskem študiju 2. stopnje na Univerzi na Primorskem ter v programu logopedije in surdopedagogike ter programa specialne in rehabilitacijske pedagogike na dodiplomskem študiju 1. stopnje na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani.

Kot učni jezik se je SZJ začel uvajati na Zavodu za gluhe in naglušne Ljubljana okoli leta 1985, na začetku z metodo totalne komunikacije. V šolskem letu 1995/96 pa so začeli uporabljati pristop dvojezičnega izobraževanja v projektu *Uvajanje dvojezičnega šolanja v ZUSGM Ljubljana*.

S pričujočim učnim načrtom se učencem odpira možnost za izbiro učenja SZJ kot triletnega izbirnega predmeta, ki se izvaja v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju, na rednih osnovnih šolah in na osnovnih šolah s prilagojenim programom z enakovrednim izobrazbenim standardom. Učni načrt SZJ je zasnovan kot samostojna zaključena celota, ki je hkrati tudi osnova za nadaljevalno učenje SZJ v srednji šoli. Izbirni predmet SZJ je namenjen vsem učencem, ne glede na predznanje. Izbrali ga bodo lahko tudi učenci, ki so SZJ v družinskem okolju usvojili kot prvi/materni jezik. Tudi zanje bo predmet uporaben, saj je za dvig jezikovne samozavesti nujno, da uporabniki dobro poznajo tudi jezikoslovni opis (slovnico) svojega jezika ter nekatere metajezikovne izraze v zvezi z njim. To znanje je bistveno tudi za ohranjanje SZJ nasploh.

¹ Vir: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.

Tedensko število ur predmeta je 2 uri (70 v prvem letu učenja, 70 v drugem letu učenja in 64 v tretjem letu učenja); skupno število ur je 204. Učenci predmet praviloma izberejo v sedmem razredu (prvo leto učenja) in z njim nadaljujejo v osmem (drugo leto učenja) in devetem (tretje leto učenja) razredu. Izjemoma učenci predmet izberejo tudi v 8. ali 9. razredu, hkrati pa imajo možnost, da po prvem ali drugem letu prekinejo z učenjem predmeta. Cilj pouka predmeta je, da vsi učenci ob zaključku tretjega leta učenja dosežejo minimalno raven A2 po Skupnem evropskem jezikovnem okviru (SEJO), uspešnejši med njimi pa celo raven B1. Bolj podrobno bodo splošni cilji razdelani v naslednjem poglavju.

2 Splošni cilji

Predmet razvija ključno kompetenco sporazumevanja v SZJ, torej v drugem/tujem jeziku za večino učencev (oziroma v prvem/maternem jeziku za manjši del učencev, ki jih v splošnih ciljih ne bomo posebej izpostavljali).

Z jezikovnega vidika se zmožnost jezikovnega sporazumevanja v drugem/tujem jeziku - v določeni meri - pokriva z zmožnostjo jezikovnega sporazumevanja v prvem/maternem jeziku. Temelji namreč na ustrezni rabi jezika glede na govorni položaj, in sicer za vzpostavljanje medosebnega stika in izražanja misli, čustev, dejstev in mnenj na različnih področjih življenja (med drugim lahko poudarimo izobraževanje, šolo, družino, šport in prosti čas). Hkrati pa drugi/tuj jezik zato, ker se razlikuje od prvega/maternega jezika, omogoča primerjavo med jezikoma in razumevanje delovanja in ustroja človeškega jezika na sploh.

Tudi z nejezikovnega vidika so koristi učenja SZJ številne. SZJ je jezik, ki namesto govorno-slušnega kanala uporablja kretalno-vidnega. Zato učenci ob učenju SZJ krepijo svojo zmožnost opazovanja in vidne predstave ter hkrati razvijajo veščino nadzorovanja finih gibov rok, trupa in glave, pa tudi obrazne mimike. Poleg tega znanje drugega/tujega jezika omogoča vpogled v kulturo jezikovne skupnosti in v osebni svet posameznika, ki ta jezik uporablja. S tem se učencem širi obzorje in krepi njihov občutek za posameznika in skupnost. Ker je SZJ manjšinski jezik, njegovo znanje posebej spodbuja zanimanje za manjšino ter obenem odpravlja predsodke do nje. Ker je SZJ jezik pretežno gluhih uporabnikov, njegovo znanje učencem omogoča razvijanje posebnega odnosa do drugačnosti in oseb s posebnimi potrebami. Na ta način učenci še posebej intenzivno pridobivajo socialne kompetence, ki jih tudi sicer vedno razvijajo ob učenju drugega/tujega jezika: vživljanje v sogovornika, sodelovanje, empatijo in čut za sočloveka. Navsezadnje pa učenje drugega/tujega jezika prispeva tudi k osebni rasti učenca na področju organizacije, strategij pomnjenja in pridobivanja znanja.

Učenci torej pri pouku in pri samostojnem domačem delu pri izbirnem predmetu SZJ pridobijo jezikovno, komunikacijsko, kulturno, sodelovalno in socialno znanje.

2.1 Jezikovne kompetence

Učenec pridobi zmožnost osnovne komunikacije v SZJ, in sicer tako, da:

- ✓ pridobi določen del temeljnega besedišča;
- ✓ razvija zmožnost za razumevanje (dekodiranje) in tvorjenje (vkodiranje) sporočil v SZJ (razume in oblikuje preprosta sporočila v SZJ);
- ✓ spoznava osnovne značilnosti SZJ na glasoslovni, oblikoslovni, skladijski in pragmatični ravni;
- ✓ oblikuje hipoteze o slovnici SZJ in jo primerja s slovnici jezikov, ki jih že pozna, in sicer zato, da prepozna podobnosti in razlike;
- ✓ primerja besedišče SZJ z besedišči jezikov, ki jih že pozna.

2.2 Osebnostne kompetence

Učenec spoznava sebe kot posameznega uporabnika jezika, in sicer tako, da:

- ✓ krepi svojo radovednost, željo in potrebo po novem znanju;
- ✓ razvija svoje učne sposobnosti in strategije, ki mu omogočajo učinkovito pomnjenje in priklic informacij v novih okoliščinah;
- ✓ spoznava, da je soodgovoren za svoje znanje ter prevzema odgovornost za svojo osebno rast;
- ✓ oblikuje osebne cilje učenja, spoznava in kritično vrednoti svoje dosežke ter si prizadeva za njihovo izboljšanje.

2.3 Medkulturne in socialne kompetence

Učenec spoznava sebe kot pripadnika jezikovne skupnosti ter se seznanja z značilnostmi kulture jezikovne skupnosti, v kateri se uporablja SZJ, in sicer tako, da:

- ✓ razvija sposobnost posredovanja in medkulturnega razumevanja;
- ✓ spoznava razlike med ljudmi, jezikovnimi in družbenimi skupinami, raziskuje meje med njimi, med vrednotami in stališči ter se uči ceniti to različnost;
- ✓ oblikuje pozitivni odnos do drugih jezikov, še posebej manjšinskih, ter spoštuje kulturno raznolikost, še posebej obrobni skupin;
- ✓ razume potrebo po ohranjanju SZJ;
- ✓ spoznava življenje in kulturo gluhih kot manjšinsko kulturo.

2.4 Sodelovalne in komunikacijske kompetence

Učenec razvija sposobnosti dela in komunikacije v skupini, medsebojnega sodelovanja in podpore, in sicer tako, da:

- ✓ razvija potrebo po izražanju;
- ✓ ostri čut za upoštevanje in razumevanje sogovornika;
- ✓ postaja več sodelovanja s sošolci;
- ✓ uri se v vzpostavljanju in ohranjanju očesnega stika;
- ✓ uči se spoznavati svoje občutke in čustva ter občutke in čustva drugih ter se nanje ustrezno odzivati;
- ✓ razvija sposobnosti kakovostne medosebne komunikacije in reševanja nesoglasij.

3 Operativni cilji in vsebine

3.1 Jezikovna področja

7. razred	8. razred	9. razred
POZNAVANJE SESTAVE KRETNJE NA RAVNI NEPOMENONOSNIH RAZLIKOVALNIH OZNAK (FONEMOV): OBLIKA, GIBANJE, USMERJENOST IN MESTO KRETANJA		
Učenci: <ul style="list-style-type: none"> ✓ razčlenjujejo kretnje v smiselne besede in fraze, ✓ ločijo med prostorskimi in obtelesnimi kretnjami ter razumejo jezikovno rabo kretalnega prostora, ✓ znajo postavljati glagolske argumente v kretalni prostor in se nato nanje nanašati (z zaimki ali klasifikatorji). 		

7. razred.	8. razred	9. razred
POZNAVANJE OSNOVNEGA BESEDIŠČA SZJ		
Učenci: <ul style="list-style-type: none"> ✓ iz besedila izluščijo bistvene informacije, ✓ poiščejo določene podatke v video posnetku uporabnikov SZJ pri kretanju, ✓ povezujejo sporočilo s svojim znanjem, ✓ bogatijo besedni zaklad z učenjem sopomenk, protipomenk, nadpomenk in podpomenk. 		

7. razred	8. razred	9. razred
POZNAVANJE SESTAVE KRETNJE NA RAVNI POMENONOSNIH ELEMENTOV (MORFEMOV)		
Učenci: <ul style="list-style-type: none"> ✓ kretnje razvrščajo v besedne družine, ✓ izražajo ujemanje ujemalnih glagolov z njihovimi argumenti (osebkom in predmetom), na primer pri glagolih POMAGATI, POKAZATI, VRNITI, OBISKATI, POVEDATI, VPRAŠATI, ODGOVORITI, ✓ tvorijo inherentno zanikane glagole. 		

7. razred	8. razred	9. razred
POZNAVANJE PRAVIL ZA SESTAVLJANJE KRETNJ V VEČJE ENOTE (BESEDNE ZVEZE IN STAVKE)		
Učenci: <ul style="list-style-type: none"> ✓ poročajo o obstoju entitete v prostoru, stanju ali gibanju entitete v prostoru, z uporabo klasifikatorskih glagolov, ✓ poročajo o prehodnih dejanjih z uporabo ujemalnih in neujemalnih prehodnih neklasifikatorskih glagolov, ✓ poročajo o dvoprehodnih dejanjih z uporabo ujemalnih in neujemalnih dvoprehodnih klasifikatorskih in neklasifikatorskih glagolov, ✓ zanikajo obstoj, stanje in gibanje entitete ter zanikajo prehodno ali dvoprehodno dejanje z uporabo stavčnega zanikanja, ✓ časovno opredelijo obstoj, stanje in gibanje entitete ter prehodno in dvoprehodno dejanje z uporabo časovnih prislovov (poročajo in pripovedujejo o dogodkih in dejavnostih v preteklosti in sedanjosti ter o načrtih in namerah za prihodnost), ✓ opredelijo trajanje obstoja, stanja in gibanja entitete ter prehodnega ali dvoprehodnega dejanja, z uporabo glagolskega vida, ✓ razlikujejo med t. i. da/ne-vprašanji in k-vprašanji, aktivno in ustrezno uporabljajo vprašalno mimiko ter poznajo osnovne k-vprašalnice (razumejo vprašanja in se znajo nanje ustrezno odzvati oziroma odgovoriti). 		

7. razred	8. razred	9. razred
POZNAVANJE IN PREPOZNAVANJE OSNOVNIH ZUNAJBESEDILNIH OKOLIŠČIN SPORAZUMEVANJA V SZJ		
<p>Učenci:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vzpostavijo očesni stik in se predstavijo s svojim znakovnim imenom, ✓ navedejo svoje osebne podatke (starost, spol, državljanstvo), ✓ predstavijo svojo družino in prijatelje (npr. videz, navade), ✓ vprašajo po osebnih podatkih in pri tem tvorijo preprosta vprašanja (da/ne vprašanja in k-vprašanja), ✓ poimenujejo in opišejo bitje, predmet ali prostor – njihovo barvo, velikost in obliko (ob konkretni situaciji, sliki, videoposnetku), ✓ opisujejo predmete in pri tem aktivno uporabljajo kretalni prostor, da se nanje navezujejo, ✓ pripovedujejo krajše zgodbe (razberejo pomen posameznih slik in pomen kratkih zgodb v slikah ter njihovo vsebino odkretajo), ✓ sodelujejo v pogovoru o vsakdanjih temah in v vsakdanjih situacijah ter izmenjujejo mnenja o njih (glej tematske sklope), ✓ navedejo čas in opišejo vreme, tvorijo (vremenska) poročila, ✓ vprašujejo po informacijah in dajejo odgovore, ✓ simulirajo vsakodnevne dejavnosti: nakupovanje, dogovarjanje za dejavnosti, konjičke, športne dejavnosti, obisk kina, ✓ razvijajo zmožnost zbranega spremljanja besedila v SZJ, ga znajo razčleniti in obnoviti njegovo vsebino po vprašanjih ali brez njih, ✓ poimenujejo prevozna sredstva in opišejo njihovo premikanje/gibanje v prostoru, s pomočjo klasifikatorskih glagolov (klasifikatorji teles), ✓ poimenujejo in opišejo živali s pomočjo klasifikatorjev velikosti in oblike, ✓ opišejo učilnico/prostor (pohištvo in opremo) s pomočjo glagolov obstoja in klasifikatorjev teles in telesnih delov, ✓ predstavijo delo in poklice s pomočjo klasifikatorjev dela in orodja, ✓ izražajo osebne potrebe in preference ob pogovoru o hrani (sadje, zelenjava, pijača), ✓ izražajo počutje in čustva z neujemalnimi, obtelesnimi glagoli, ki jih spremlja leksikalna mimika, ✓ opišejo dogodek (npr. praznik, rojstni dan) z dvema in tremi udeleženci, s pomočjo prehodnih in dvoprehodnih ujemalnih glagolov, ✓ razpravljajo o bontonu s pomočjo zanikanja in pomožnega glagola, ✓ razpravljajo o telesu in boleznih s pomočjo faznih glagolov, ✓ navajajo recepte za pripravo hrane s pomočjo velelniške kretnje, ✓ posredujejo in oblikujejo navodila (npr. opis poti, navodila za uporabo), ✓ poročajo o naravnih nesrečah s pomočjo klasifikatorjev teles, ✓ izražajo vrednote, zanimanja in spretnosti ter predstavljajo svoje navade in konjičke s pomočjo izrazov nujnosti, (z)možnosti, sposobnosti in dovoljenja, ✓ izražajo strinjanje in nestrinjanje s pomočjo zanikanja in z nikalnimi prislovi, ✓ pozanimajo se in načrtujejo preživljanje prostega časa s pomočjo da/ne (polarnih) vprašanj, ✓ predstavljajo svoje okolje in njegovo geografijo, ter izražajo smer in navodila za pot, ✓ razpravljajo o vzornikih, športu in tekmovanjih s pomočjo primerjalnih konstrukcij, ✓ poročajo o svojih uspehih/neuspehih, dosežkih in izkušnjah (potovanja) s pomočjo dovršnega in nedovršnega glagolskega vida. 		

3.2 Tematska področja

Vsebinska področja, ki jih za obravnavo pri pouku SZJ predlaga ta učni načrt, se v veliki meri povezujejo z vsebinami drugih šolskih predmetov in se prekrivajo predvsem s področji, ki so ključna za druge jezike, ki se jih učenci učijo v šoli. Poleg tega je učni načrt SZJ zasnovan

tako, da tematska področja uvajajo jezikovno znanje, ki naj bi ga učenci pri tem predmetu pridobili. Hkrati vodijo v jezikovno rabo in predvidevajo jezikovne dejavnosti, s katerimi učenci razvijajo v ciljih tega učnega načrta zastavljene kompetence. Spodbujajo tudi vzpostavljanje lastnih vrednot, oblikovanje in izražanje stališč ter spoznavanje sebe, sočloveka in sveta.

7. razred	8. razred	9. razred
<ul style="list-style-type: none"> ✓ ime, ✓ števila, ✓ barve in oblike, ✓ vsakdanji šolski predmeti in pripomočki (kozarec, drevo, knjiga), ✓ koledar, čas in vreme, ✓ družina in prijatelji, ✓ promet in prevozna sredstva, ✓ živali in narava. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ opis učilnice/prostora, pohištva in opreme, ✓ delo in poklici, ✓ sadje, zelenjava in pijača, ✓ čustva, odnosi in bonton, ✓ prazniki in koledar, ✓ rojstni dan, starost in obdarovanje, ✓ telo in bolezni. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ vzorniki, dosežki in uspehi, ✓ navade in hobiji, ✓ zgodovina, etika, politika in znane gluhe osebnosti, ✓ prosti čas in zabava, ✓ potovanja in države, mesta, ✓ recepti, hrana in navodila za pripravo, ✓ naravne nesreče in skrb za okolje, ✓ šport in tekmovanje.

Vsebine so izbrane tako, da uvajajo določena jezikovna znanja, ki se stopnjujejo od lažjih k težjim. Hkrati začetne teme prinašajo osnovno besedišče, potrebno za obvladanje preživetvene ravni jezika. V tem smislu je zaporedje vsebin premišljeno in določeno. Pri načrtovanju je namreč treba upoštevati, da je določeno znanje nujno za učenje novih (npr. učenci morajo znati številke, da lahko povedo, koliko so stari in kakšna je njihova telefonska številka). Kljub temu pa ni nujno, da učitelj predlagane vsebine obravnava po navedenem vrstnem redu. Učitelj lahko na podlagi konkretne situacije v razredu in pri posameznih učencih posamezne vsebine poljubno zamenja, preskoči, razširi – oziroma jih izbira po naslednjih načelih:

- ✓ postopnosti uvajanja: od bližnjega k daljnemu, od znanega k neznanemu, od lažjega k težjemu,
- ✓ skladnosti z drugimi vzgojno-izobraževalnimi področji in medpredmetnimi povezavami,
- ✓ skladnosti z interesi in sposobnostmi učencev,
- ✓ aktualnosti (glede na letni čas, družbene dogodke in naravne pojave),
- ✓ potrebe/uporabnosti,
- ✓ pedagoške vrednosti,
- ✓ pogostosti.

V tabelah 1, 2 in 3 (posebej za sedmi, osmi in deveti razred) so vsebine navedene linearno in se omenjajo samo enkrat. Zaradi narave učenja pa je treba iste vsebine večkrat utrjevati, in sicer pri različnih dejavnostih. Tako se pri pouku iste vsebine lahko pojavljajo večkrat, ponavadi v drugih in glede na prejšnje znanje zahtevnejših komunikacijskih situacijah. Vsebine so lahko obdelane z različnih vidikov: vidik učenca, vidik njegovih razmerij z bližnjim okoljem in vidik splošnejšega, širšega (globalnega) konteksta.

3.3 Razporeditev vsebinskih in slovničnih tem

3.3.1 Tabela 1: Vsebinska področja za sedmi razred²

Tema	Nejezikovno znanje	Jezikovna raba	Slovnica		
			Fonologija (oblike roke + mimika)	Morfologija	Skladnja (besedni red)
1 Ime	Učenci spoznavajo pomen vzpostavitve očesnega stika s pomočjo znakov za pritegnitev pozornosti, ki sodijo v neverbalno komunikacijo; znajo usmeriti in zadržati pogled, vzpostaviti očesni stik z znanimi in neznanimi osebami.	Učenci drug drugemu, na podlagi osebnih (telesnih in/ali) karakteristik značilnosti nadenejo znakovno ime in se naučijo z njim predstaviti, in sicer tako, da obenem navedejo še osebne podatke (državljanstvo, spol in kraj bivanja). Po teh podatkih znajo tudi vprašati.	Oblike roke: w, x, l.	Osebni zaimek v ednini: enaka oblika za vse osebe, razlikuje se le glede na smer (1. os. – usmerjen proti sporočevalcu; 2. os. usmerjen proti naslovniku; 3. oseba – usmerjen proti neudeležencu pogovora). Kazalni zaimek (to/tisto), krajevni zaimek (tukaj/tam).	SZJ ne uporablja pomožnega glagola biti. Tvorjenje preprostih stavkov: JAZ UČITELJICA ali TI 'IME'. Tvorjenje preprostih vprašanj: KAJ TO? ali KDO TI? Kako se razlikujeta stavka TO FANT in ONFANT v primerjavi s TAM FANT?
2 Števila	Učenci spoznavajo jezikovno in nejezikovno rabo gibov in se naučijo razlikovati pantomimo od kretenj slovenskega znakovnega jezika.	Učenci usvojijo dve osnovni sestavini ročnih kretenj (gibanje in oblika roke). Prepoznajo posamezne kretnje in jih ločijo med seboj. Naučijo se števila od 0 do 1000 ter ločijo glavne od vrstilnih števnikov v SZJ. Znajo vprašati in navesti svojo starost.	Gibanje kot obvezni fonem kretnje. Oblike roke za števila od 1 do 5: 2, Y, Z, v, - .Vsaka kretnja je sestavljena iz oblike roke in gibanja. Pri števnikih je oblika roke sprejeta iz splošne nebesedne	Slovnično število na samostalniki ni izraženo, vendar se lahko izrazi s klasifikatorji, katerih needninska oblika se tvori s ponavljanjem: 2 OSEBA+++ ali 4 KOZAREC++ +. Nepravilna množina:	V SZJ je besedni red števnika + samostalnik (npr. 5 FANT, 3 MAČKA), vendar samostalnik + kvantifikator-klasifikator (npr. MLEKO KOZAREC 'kozarec mleka')

² Font oblik roke so razvili na CSLDS, CUHK/The handshape fonts are created by CSLDS, CUHK.

Tema	Nejezikovno znanje	Jezikovna raba	Slovnica		
			Fonologija (oblike roke + mimika)	Morfologija	Skladnja (besedni red)
			komunikaci je, vendar pa je nato zaradi jezikovnih zahtev dodano še gibanje.	samostalnik OTROK.	
3 Barve in oblike	Učenci se urijo koordinirati gib roka - oko.	Učenci opisujejo lastnosti vsakdanjih predmetov s pridevnikom (velikost, oblika in barve). Usvojijo pridevnike za barve (BEL, MODER, RDEČ, ZELEN, RJAV, ČRN) ter pridevnika VELIK in MAJHEN.	Oblike roke: B, C, T.	Tvorjenje orisnih kretenj: učenci sledijo konturi/obliki predmeta z gibanjem oblike roke. Samostalniki, ki iz orisnih kretenj izvirajo: OKNO/LIST, TABLETA, ZVEZDA, MEJA, STENA, MIZA.	V SZJ je besedni red v samostalniški zvezi samostalnik+pridevnik (MIZA BELA).
4 Osnovne oblike in vsakdanji šolski predmeti	Učenci določajo prepoznavne lastnosti predmeta in posnemajo posamezne kretnje.	Učenci opisujejo stanje (velikost in obliko) s klasifikatorskim glagolom.	Oblika roke: 6, 7, A, q.	Klasifikatorji velikosti in oblike (ang. SASS). Tvorjenje samostalniko v iz klasifikatorjev velikosti in oblike. Velikost se pogosto vikorporira v samostalnišk o kretnjo, in sicer tako, da je velika miza odkretana kot večja kretnja za mizo.	V SZJ je besedni red dvobesednih stavkov z glagoli obstoja: osebek+povedek. Primer: KNJIGA BITI-KL(w), DREVO BITI-KL (-),KOZAREC BITI-KL(q). Obstoj se izraža brez glagola biti.
5 Koledar, čas in vreme	Učenci urijo občutek za čas in izražanje	Učenci usvojijo časovne prislove: VČERAJ, PREDVČERAJŠ	Oblike roke: 2, w.	Privzeti glagolski čas: sedanjik (prihodnjika in	Opozorilo na prevajanje pomožnega glagola 'biti' iz

Tema	Nejezikovno znanje	Jezikovna raba	Slovnica			
			Fonologija (oblike roke + mimika)	Morfologija	Skladnja (besedni red)	
	časa.	NJIM, V- PRETEKLOSTI, DANES/SEDAJ, JUTRI, POJUTRIŠNJEM, V- PRIHODNOSTI. Učenci znajo dogodek, dogajanje ali stanje v stavku časovno opredeliti s pomočjo časovnih prislovov.		preteklika (SZJ nima).	slovenščine v SZJ, saj je prav na tem glagolu oznaka slovnicega časa v pretekliku oziroma v prihodnjiku. V slovenščini je pomožnik vedno na 2. skladenjskem mestu v stavku, v SZJ pa je časovna opredelitev dogodka vezana na časovne prislove, ki navadno stojijo na 1. mestu v stavku (kot tema, označena z dvignjenimi obrvmi).	
6	Družina in prijatelji	Učenci ponovijo družinske odnose.	Učenci usvojijo svojilni zaimek in kretnje za družinske člane.	Oblika roke: O.	SZJ ne loči slovnicega spola. Privzet slovnice spol je moški. Naravni spol živih entitet se označuje poljubno, in sicer tako, da se za ženski spol posebej dodaja kretnjo ŽENSKA. Povratni svojilni zaimek se v SZJ ne uporablja.	Svojilni zaimek se navadno postavlja za samostalnik, izjemoma tudi pred njega.
7	Promet in prevozna sredstva	Učenci razvijajo občutek prostora (levo, desno, zgoraj)	Učenci opisujejo premikanje vršilca (npr. bitja ali prevoznega sredstva) v realnem prostoru,	Oblike roke: f, K, 5, l, q.	Klasifikatorji teles. Tvorjenje glagolov premikanja iz klasifikatorjev	V SZJ je besedni red dvobesednih stavkov z glagoli premikanja: osebek+povedek. Primer:



Tema	Nejezikovno znanje	Jezikovna raba	Slovnica			
			Fonologija (oblike roke + mimika)	Morfologija	Skladnja (besedni red)	
	spodaj) in spoznajo kretalni prostor. Razlikujejo med absolutno smerjo/položajem in relativno smerjo/položajem glede na opazovalca.	in sicer s pomočjo gibanja klasifikatorskega glagola v kretalnem prostoru.		teles. Ločevanje med samostalnikom in glagolom glede na morfologijo (LETALO vs. LETETI).	AVTOBUS VOZITI-KL (q), AVTO PARKIRATI-KL (l), LADJA PLUTI-KL (w+w), LETALO PRISTATI-KL (f), ČLOVEK HODITI-KL (K), ZAJEC SKAKATI-KL (5). Ločevanje med samostalnikom in glagolom glede na stavčno funkcijo in položaj (besedni red) v stavku.	
8	Živali in narava	Učenci se urijo v pantomimi in razumejo pantomimo kot enega od virov za ustvarjanje novih kretenj v SZJ.	Učenci usvojijo vprašalnice: KDO, KAJ, KDAJ, KAKO, KJE – in z njimi tvorijo relevantna vprašanja.	Vprašalna mimika: namrščene obrvi in dvignjena brada. Oblika roke: i.	Univerzalna vprašalna kretnja: obe dlani, obrnjeni navzgor.	Tvorjenje vprašalnega stavka: vprašalnica (zgolj in največ ena) na začetku stavka, celoten stavek označen z vprašalno mimiko. Primeri: KDO TO? KAJ ŽABA DELA? Ali ŽABA, KAJ DELA?

3.3.2 Tabela 2: Vsebinska področja za osmi razred

Tema	Nejezikovno znanje	Jezikovna raba	Slovnica			
			Fonologija (oblike roke + mimika)	Morfologija	Skladnja (besedni red)	
1	Opis učilnice/prostora, pohištva in opreme	Učenci opazujejo prostor in izboljšujejo prostorsko	Učenci poznajo opredelitev kretalnega prostora (vrh glave, širina ramen, pas).	Označevanje teme (na primer podlag)	Tvorjenje glagolov obstoja s klasifikatorji velikosti in oblike ter klasifikatorji teles: BITI-NA-KL,	Referencialni prostor. Besedni red krajevnih stavkov: PODLAGA + LIK + KLASIFIKATORS

Tema	Nejezikovno znanje	Jezikovna raba	Slovnica			
			Fonologija (oblike roke + mimika)	Morfologija	Skladnja (besedni red)	
	predstavo.	Z jezikovno rabo kretalnega prostora učenci opisujejo realni prostor, določajo položaja telesa/osebe v realnem prostoru in ustrezno postavljajo glagolske argumente v kretalni prostor.	e v krajevnih stavkih ali osebka v prehodnih stavkih) z dvignje -nimi obrvmi.	BITI-POD-KL, BITI-V-KL, BITI-POLEG-KL, BITI-ZA-KL	KI PREDIKAT. Primer: MIZA _a , KNJIGA _b BITI-NA-KL (w) _a	
2	Delo in poklici	Učenci se urijo v pantomimi in spoznavajo o kretnje, katerih nejezikovni izvor je dejansko pantomima .	Učenci s pomočjo klasifikatorjev rokovanja in orodja opisujejo dejanja in usvojijo kretnje za osnovne poklice ter opravila/delo, ki ga ti ljudje opravljajo.	Oblike roke: 7, 6, w, B.	Klasifikatorji rokovanja z orodjem in predmetom: REZATI-KL, ZABIJATI-KL, ŽAGATI-KL, BRCNITI-KL, LUPITI-KL, LIKATI-KL.	V SZJ je predmet pogosto vikorporiran v klasifikatorski predikat, zato se odkreta hkrati s predikatom. Primeri: »KUHAR REŽE-KL (q)-KL (B). « »DELAVEC ZABIJA-KL (w)-KL (7). « »ŠPORTNIK BRCNE-KL (6). «
3	Sadje, zelenjava in pijača	Učenci izražajo potrebe (lačen sem) in okus.	Učenci znajo zanikati leksikalni glagol, poznajo da/ne vprašanja in vprašalnico ALI.	Mimika da/ne vprašanja: dvignje ne obrvi, spušče na brada. Mimika zanikanja: odkimavanje.	Glagoli, ki so sami po sebi že zanikani (inherentni nikalni glagoli): NIMAM, NE-ZNAM, NE-VEM, NE-MOREM, NOČEM, NE-MARAM.	Stavčna nikalnica se odkreta neposredno pred glagolom. Pred inherentnim nikalnim glagolom se stavčna nikalnica izpusti. Vprašalnica ALI je poljubna, stoji na začetku vprašalnega stavka, ki je v celoti označen z mimiko.
4	Čustva	Učenci se urijo v prepoznavanju in	Učenci opisujejo osnovna čustva.	Leksikalna mimika .	Neujemalni glagoli (odkretani na telesu): LJUBITI,	V SZJ je besedni red prehodnih stavkov z neujemalnimi

Tema	Nejezikovno znanje	Jezikovna raba	Slovnica			
			Fonologija (oblike roke + mimika)	Morfologija	Skladnja (besedni red)	
	izražanju čustev. Spoznajo neverbalno mimiko.	Spoznavajo leksikalno mimiko in usvojijo izražanje pridevnikov in prislovov z mimiko.		SOVRAŽITI, JEZITI-SE, RAZBURITI-SE, BITI-PONOSEN, BITI-LJUBOSUMEN. Leksikalna mimika, ki jih spremlja.	glagoli nespremenljiv: osebek+glagol+ predmet. Prislov se lahko izraža simultano z glagolom, in sicer v obliki mimike. Pridevnik se lahko izraža simultano s samostalnikom, in sicer v obliki mimike.	
5	Odnosi, bonton	Učenci ponovijo osnove bontona. Spoznajo razlike glede bontona med gluhihimi oziroma pri rabi SZJ (iztegnjeni sredinec pri kretnjah LOBANJA in CENTER ni vulgaren, 'kazanje s prstom' ni problematično, saj gre za zaimke.	Učenci spoznajo prostor in usmerjenost kot sestavni del nekaterih kretenj. Spoznavajo ob telesne kretnje in njihove značilnosti – ter kako jih postavljamo v prostor.	Oblika roke: B.	Pomožni glagol (odkretan z B-obliko roke tako, da z gibanjem v loku povezuje dva kretalna prostora, pri čemer se roki spremeni orientacija) za izražanje ujemanja ob neujemalnih glagolih. Postavljanje obtelesnih kretenj v prostor s pomočjo klasifikatorjev, osebnih, kazalnih in krajevnih zaimkov.	Pomožni glagol navadno stoji za neujemalnim glagolom, lahko pa se uporablja tudi kot samostojen stavek, in sicer po stavku z neujemalnim glagolom. Pomožni glagol ni združljiv z dvoprehodnimi ujemalnimi glagoli (npr. glagolom DATI), pojavlja pa se tudi ob svojilnem zaimku.
6	Prazniki, koledar	Učenci ponovijo državne praznike in pomembne dni v koledarskem letu.	Učenci opisujejo dejanja z dvema udeležencema, s pomočjo ujemalnih neklasifikatorskih	Oblika roke: w.	Prehodni ujemalni glagoli (OBISKATI in PEČI), so odkretani tako, da z gibanjem v loku povezujejo dva kretalna prostora: začnejo se v prostoru	V SZJ je besedni red prehodnih stavkov: osebek+glagol+predmet.

Tema	Nejezikovno znanje	Jezikovna raba	Slovnica			
			Fonologija (oblike roke + mimika)	Morfologija	Skladnja (besedni red)	
		prehodnih glagolov.		osebka/vršilca in se končajo v prostoru predmeta.		
7	Rojstni dan, starost in obdarovanje	Učenci ozavestijo pomen darežljivosti.	Učenci opisujejo dejanja s tremi udeleženci s pomočjo ujemalnih klasifikatorskih in neklasifikatorskih dvoprehodnih glagolov.	Oblike roke:  .	Dvoprehodni ujemalni glagoli (DATI, PREDSTAVITI in DATI-KL), odkretani tako, da z gibanjem v loku povezujejo dva kretalna prostora: začnejo se v prostoru osebka/vršilca in končajo v prostoru prejemnika/nepredmeta.	V SZJ je besedni red dvoprehodnih stavkov: osebka + glagol + premi-predmet + nepremi-predmet.
8	Telo in bolezni	Učenci razvijajo gibalne spretnosti in fino motoriko.	Učenci spoznavajo glagolsko zvezo in fazne glagole.	Oblika roke:  , w.	Fazni glagoli: ZAČETI, KONČATI, NADALJEVATI.	V SZJ ni posebne oblike za nedoločnik.

3.3.3 Tabela 3: Vsebinska področja za deveti razred

Tema	Nejezikovno znanje	Jezikovna raba	Slovnica			
			Fonologija (oblike roke + mimika)	Morfologija	Skladnja (besedni red)	
1	Vzorniki, dosežki, uspehi	Učenci raziskujejo svoje vrednote in vrednote drugih/družbe ter jih organizirajo v lestvico vrednot.	Učenci s pomočjo spreminjanja glagolskega vida izražajo dovršnost dejanja.	Dovršna mimika: zaporniški glasovi/glas, npr. ta ali pa.	Glagolski vid: dovršni	Dovršne glagolske oblike, ki so tvorjene iz nedovršnih, se umeščajo na konec stavka.
2	Navade in hobiji	Učenci spoznavajo svoja zanimanja in spretnosti.	Učenci s pomočjo spreminjanja glagolskega vida izražajo nedovršnost dejanja, in sicer ponavljajoče dejanje ali trajajoče dogajanje.	Nedovršna mimika: priporniški glasovi/glas, npr. s ali f.	Glagolski vid: nedovršni	Nedovršne glagolske oblike, ki so tvorjene iz dovršnih, se umeščajo na konec stavka. Ponavljalni glagolski vid se tvori s ponavljanjem dovršne oblike (vključno s ponavljanjem dovršne mimike).
3	Zgodovina, etika, politika in znani obrazi iz sveta Gluhih	Učenci se učijo izražati strinjanje in nestrinjanje ter podajati mnenje in komentar.	Učenci poglobljeno spoznavajo zanikanje v SZJ.	Nikalna mimika.	Nikalni prislovi.	Zanikanje klasifikatorskega predikata ne zanika obstoja referenta, ki ga označuje klasifikator. Zanikanje zgolj z nikalno mimiko.
4	Prosti čas in zabava	Učenci spoznavajo pomen kvalitetnega preživljanja prostega časa.	Učenci znajo izražati nujnost, možnost, zmožnost, sposobnost in dovoljenje.	Oblika roke: C.	Modalni glagoli in prislovi: MORATI, ZNATI, HOTETI, ŽELETI, DOVOLITI, LAHKO.	Modalni glagoli se umeščajo pred leksikalne.
5	Potovanja in države,	Učenci spoznavajo svoje okolje	Učenci znajo izraziti smer in dati/posredovati	Oblike roke: 0, G, f.	Da/ne (polarna)	Stavčna analiza in analiza besednih zvez

Tema	Nejezikovno znanje	Jezikovna raba	Slovnica			
			Fonologija (oblike roke + mimika)	Morfologija	Skladnja (besedni red)	
	mesta	in povezujejo geografske izraze v SZJ s svojim geografskim, zgodovinskim in družbenim znanjem.	navodila za pot.		vprašanja.	na osnovi širjenja vprašalne mimike.
6	Recepti, hrana in navodila za pripravo	Učenci razumejo navodila – od enostavnih do sestavljenih.	Učenci znajo izraziti navodila za pripravo hrane in ukaze. Izražanje navodil za pripravo hrane in ukazov.	Oblika roke: d.	Velelniška kretnja.	Velelniško kretnjo se dodaja za glagol, lahko tudi na konec stavka.
7	Naravne nesreče, ekologija in skrb za okolje	Učenci krepijo skrb za okolje in zavedanje o pomenu ohranjanja naravnih virov.	Učenci znajo opisati premikanje predmetov (prizadetega) v prostoru.	Oblike roke: ♪, f, P.	Tvorjenje netožilniških glagolov (glagolov, ki nimajo vršilca) s pomočjo klasifikatorjev teles.	Primeri: DREVO PADE-KL (B). KNJIGA PADE-KL (w). KOZAREC SE-PREVRNE-KL (q). LETALO-STRMOGLAVI-KL (f→w).
8	Šport in tekmovanje	Učenci razvijajo gibalne spretnosti in fino motoriko. Učenci iščejo podobnosti in razlike.	Učenci znajo primerjati dve stvari/bitji med seboj, glede na izbrano lastnost oziroma kategorijo.	Oblika roke: T.	Tvorjenje različnih oblik pridevnikov, glede na njihovo funkcijo primernika ali presežnika v primerjalni konstrukciji.	Učenci znajo primerjanje izraziti s pomočjo dveh različnih primerjalnih konstrukcij.

4 Standardi znanja

Pouk SZJ naj stremi k uresničevanju splošnih in operativnih ciljev ter vsebin predmeta, opredeljenih s tem učnim načrtom. Cilji in vsebine se med seboj prepletajo in nadgrajujejo ter omogočajo postopno pridobivanje znanja, veščin in spretnosti, ki vodijo k oblikovanju suverenega uporabnika SZJ. Uresničevanje splošnih ciljev in vsebin ni strogo opredeljeno po razredih, temveč je predvideno za celotno vzgojno-izobraževalno obdobje, in sicer tretje triletnje osnovne šole. Uresničevanje operativnih ciljev je, po drugi strani, bolj trdno vezano na posamezne razrede, saj se težavnost stopnjuje. Operativni cilji in standardi so določeni za vsak razred posebej, saj se vsebine in kompleksnost slovnčnih struktur stopnjujejo. Učni načrt učitelju omogoča, da samostojno uravnava hitrost obravnave ciljev glede na potrebe,

zmožnosti in pričakovanja svojih učencev – hkrati pa ga vodi, da temu primerno izbira vsebine, njihovo zaporedje, s tem pa tudi oblike in metode dela.

4.1 Minimalni in pričakovani standardi znanja po razredih

4.1.1 Prvo leto učenja

Minimalni standard znanja, ki naj bi ga učenci pridobili v prvem letu učenja SZJ, je razumevanje vsebin, ki so po alinejah našteje v posameznih razdelkih za 1. leto poučevanja SZJ. Hkrati se pričakuje tudi osnovna zmožnost posredovanja/rabe teh vsebin pri samostojnem izražanju v SZJ, četudi ne povsem tekoče in brez napak.

4.1.2 Drugo leto učenja

Minimalni standard znanja, ki naj bi ga učenci pridobili v drugem letu učenja SZJ, je razumevanje vsebin, ki so po alinejah našteje v posameznih razdelkih za 1. in 2. leto poučevanja SZJ. Hkrati se pričakuje zmožnost posredovanja/rabe vsebin iz 1. leta pri samostojnem izražanju v SZJ in osnovna zmožnost posredovanja/rabe vsebin iz 2. leta pri samostojnem izražanju v SZJ.

4.1.3 Tretje leto učenja

Minimalni standard znanja, ki naj bi ga učenci pridobili v tretjem letu učenja SZJ, je razumevanje vsebin, ki so po alinejah našteje v posameznih razdelkih za 1., 2. in 3. leto poučevanja SZJ. Hkrati se pričakuje zmožnost posredovanja/rabe vsebin iz 1. in 2. leta pri samostojnem izražanju v SZJ ter osnovna zmožnost posredovanja/rabe vsebin iz 3. leta pri samostojnem izražanju v SZJ.

4.2 Standardi znanja po področjih

4.2.1 Nejezikovno področje

Učenci prepoznavajo in se ustrezno odzovejo na (minimalni standardi) oziroma tudi sami aktivno uporabljajo:

Leto	Kompetence
1	<ul style="list-style-type: none"> ✓ vzpostavitev očesnega stika in komunikacije, ✓ ohranjanje in vzdrževanje daljšega očesnega stika, ✓ posnemanje, ✓ koordinacijo gibov roka-oko,
2	<ul style="list-style-type: none"> ✓ komunikacijski bonton, ✓ prostorsko predstavo, ✓ gibalne spretnosti,
3	<ul style="list-style-type: none"> ✓ spoštljivo izkazano strinjanje in nestrinjanje, ✓ nejezikovno rabo pantomime - v primerjavi z jezikovno rabo kretenj, ✓ fino motoriko.

4.2.2 Jezikovno področje

Leto	Kompetence
1	<ul style="list-style-type: none"> ✓ poimenovanje, ✓ predstavljanje, ✓ štetje,

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ opis lastnosti, ✓ opis stanja, ✓ opis prostora, ✓ opis gibanja v prostoru, ✓ tvorjenje osnovnih vprašanj,
2	<ul style="list-style-type: none"> ✓ opis položaja v prostoru, ✓ opis poklica in dela, ✓ izražanje potreb, počutja in čustev, ✓ opis dogodka z dvema in tremi udeleženci,
3	<ul style="list-style-type: none"> ✓ izražanje dovršnosti in nedovršnosti dejanja, ✓ izražanje nujnosti, (z)možnosti, sposobnosti, dovoljenja, ✓ izražanje smeri in navodil za pot, ✓ izražanje navodil za pripravo hrane in ukazov, ✓ opis premikanja predmetov, ✓ primerjanje.

4.2.3 Jezikoslovno področje

Leto	Kompetence
1	<ul style="list-style-type: none"> ✓ osnovne oblike roke in osnovna funkcijska mimika, ✓ osebni, krajevni in kazalni zaimke, ✓ števniki, ✓ klasifikator in slovnično število na klasifikatorju, ✓ orisne kretnje, klasifikatorji oblike in velikosti, ✓ klasifikatorji teles, ✓ privzeti glagolski čas in časovni prislovi, ✓ svojilni zaimke, ✓ glagoli premikanja,
2	<ul style="list-style-type: none"> ✓ napredne oblike roke in napredna funkcijska mimika, ✓ glagoli obstoja, ✓ klasifikatorji teles in telesnih delov, ✓ klasifikatorji rokovanja in orodja, ✓ zanikanje, ✓ pomožni glagol, ✓ prehodni in dvoprehodni ujemalni glagoli, ✓ fazni glagoli,
3	<ul style="list-style-type: none"> ✓ dovršni in nedovršni glagolski vid, ✓ nikalni prislovi, ✓ modalni glagoli, ✓ da/ne (polarna) vprašanja, ✓ velelniška kretnja, primerjalni konstrukciji.

5 Didaktična priporočila

5.1 Individualizacija in diferenciacija učencev

Med učenci, ki bodo izbrali SZJ kot izbirni predmet, so lahko gluhi uporabniki SZJ ali drugih znakovnih jezikov (npr. makedonskega), pa tudi gluhi govorci slovenščine ali uporabniki polžkovega vsadka, ki ne obvladajo SZJ. Večina učencev pa je slišočih, torej takih, ki nimajo predznanja o SZJ ali izkušnje komunikacije v tem jeziku. Vendar pa imajo usvojen vsaj en prvi/materni jezik, katerega slovnico so spoznavali tudi v šoli. Poleg tega so se v šoli predvidoma učili tudi vsaj enega drugega/tujega jezika. Ti učenci torej že imajo določene strategije učenja jezikov in osnovno metajezikovno besedišče.

Učencem glede na njihovo jezikovno ozadje in predznanje (glej predhodni odstavek), njihove zmožnosti in druge sposobnosti prilagajamo pouk SZJ v vseh fazah, tj. v fazi načrtovanja, organizacije in izvedbe ter pri preverjanju in ocenjevanju znanja. Vzgojno-izobraževalno delo temelji na konceptih, smernicah in navodilih, sprejetih na Strokovnem svetu za splošno izobraževanje:

- Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci,³
- Učne težave v osnovni šoli: koncept dela,⁴
- Otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja: navodila za prilagojeno izvajanje programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo,⁵
- Smernice za izobraževanje otrok tujcev v vrtcih in šolah.⁶
- Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole.⁷

5.2 Medpredmetne povezave

Medpredmetno poučevanje se lahko uresničuje na ravni vsebin, pri razvijanju procesnega znanja (iskanje virov kot spretnost, ki je potrebna pri vseh predmetih), konceptualne ravni (npr. poglobljanje razumevanja istih pojmov pri različnih predmetih). Medpredmetne povezave so lahko izpeljane različno (npr. motivacija, nadgradnja znanja, oblikovanje avtentičnih nalog). Uresničevanje medpredmetnih povezav je odvisno od povezovanja učiteljev vseh predmetnih področij, in tudi od načrtovanja vseh povezav vsaj na treh ravneh (šola, aktiv, učitelj).

5.2.1 Jezikovni predmeti

Predmet SZJ se na področju slovničnih vsebin in metajezikovnih izrazov povezuje z vsemi jeziki, ki se jih učenci učijo v šoli kot prvi/materni oziroma kot drugi/tuji jezik.

5.2.2 Računalništvo

Za izvajanje predmeta SZJ je nujno vzpostaviti medpredmetno povezavo z računalništvom. SZJ je kretalno-vidni jezik, ki nima ustaljenega zapisa. To pomeni, da se lahko jezikovno izražanje v tem jeziku zabeleži le s pomočjo snemalne tehnike. Tako ustvarjene posnetke pa je treba prenesti iz snemalne naprave na spominski nosilec, jih urediti, montirati – kar so znanja, ki jih učenci pridobijo pri računalništvu. Na ravni vključevanja medpredmetnih vsebin in tem je v tem učnem načrtu torej posebna pozornost namenjena razvijanju digitalne pismenosti učencev. Uporaba digitalne tehnologije je predvidena tudi pri razvijanju sporazumevalne zmožnosti, tj. v medosebnem stiku v živo ali na daljavo – oziroma pri

³ Sprejeto na 2. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, 11. 2. 1999.

⁴ Sprejeto na 106. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, 11. 10. 2007.

⁵ Sprejeto na 57. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, 17. 4. 2003.

⁶ Sprejeto na 123. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, 18. 6. 2009.

⁷ Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je bil z dopolnjenimi Smernicami za vključevanja otrok priseljencev v vrtce in šole seznanjen na 152. seji, 25. 10. 2012.

sprejemanju in tvorjenju besedil v SZJ na splošno. Digitalna pismenost je nujna kot podpora pri ustvarjalnosti in inovativnosti na področju digitalnih medijev, za shranjevanje, iskanje, urejanje, montiranje posnetkov, za samostojno uporabo primernih računalniških programov, mobilnih aplikacij in interneta (vir podatkov in komunikacijsko orodje).

5.2.3 Glasbena umetnost in šport

Kretnje in mimika SZJ zahtevajo zelo natančno koordinacijo gibov in so za začetnike precej težavne. K napredku na tem področju lahko pripomorejo ritmične, plesne in gimnastične vaje – oziroma ukvarjanje z glasbo in športom (drža telesa, gibčnost rok in fina motorika). V tem segmentu je priporočeno povezovanje s predmetoma glasbene umetnosti in športa.

5.2.4 Drugi predmeti

Pri pouku SZJ je pomembna tudi kulturna vzgoja, saj ima pri vseživljenjskem učenju pomembno vlogo; vpliva na razvoj osebnosti in sooblikuje posameznikovo kulturno zavest in izražanje. Učencem omogoča spoznavanje kulture gluhih kot jezikovne manjšine, zavest o pripadnosti tej kulturi, hkrati pa spodbuja spoštljiv odnos do drugih kultur in medkulturni dialog. V tem pogledu se predmet SZJ povezuje z zgodovino, sociologijo, domovinsko državljansko kulturo in etiko.

5.3 Preverjanje in ocenjevanje znanja

Učitelj pri pouku učenca vodi in spremlja, kako dobro dosega cilje. Učencu daje povratne informacije, pomaga mu načrtovati delo, razvijati strategije učenja in samovrednotenje. Učitelj preverja učenčevo doseganje ciljev že med usvajanjem novih ciljev ter po končanem učnem sklopu in pred ocenjevanjem. Poučevanje je tesno povezano s preverjanjem in ocenjevanjem znanja, saj učitelj ocenjuje, kar je učenec osvojil v procesu poučevanja. Učenec mora poznati merila ocenjevanja. Učitelj ocenjuje doseganje ciljev in standardov znanja.

5.3.1 Ustna ocena

- ✓ sporočanje in razumevanje: klasično »spraševanje« o predelanih vsebinskih temah – lahko v dialogu z učiteljem ali sošolcem;
- ✓ zgolj sporočanje: v kratkem nastopu pred manjšo skupino, v katerem učenec predstavi izbrano temo, ob čemer si lahko pomaga s plakatom ali računalniško predstavitevijo.

5.3.2 Pisna ocena

- ✓ Učenec doma ali pri pouku pripravi zahtevano besedilo in se posname. Učitelj oceni videoposnetek njegovega kretanja.
- ✓ Učitelj pripravi klasično preverjanje znanja, ki naj vključuje videoposnetke kretanja in zamrznjene posnetke posameznih kretenj. Naloge so lahko na primer:
 1. PRIMER. Razvrsti zamrznjene posnetke tako, da dobiš smiselni stavek.
 2. PRIMER. Poišči vsiljivca v naboru zamrznjenih posnetkov kretenj (vsiljivec je lahko vsebinski (npr. kretnja LONEC v skupini kretenj, ki predstavljajo pohištvo – MIZA, STOL, OMARA) ali oblikosloven (npr. kretnja, ki se odkreta na ušesu (DEKLICA) v skupini kretenj, ki se odkretajo na licu (OČE, MAMA)).
 3. PRIMER. Izberi obliko glagola, tako da bo stavek ustrezen. (Stavek je prikazan z zamrznjenimi posnetki, manjka sličica za glagol – npr. PRIJATELJ (obiskati) TRETJI RAZRED. Spodaj so tri sličice, ki prikazujejo tri oblike glagola OBISKATI, in sicer tako, da je ena nevtralna oblika, druga taka, da se začenja v kretalnem prostoru PRIJATELJA in konča v kretalnem prostoru TRETJEGA RAZREDA (ustrezno ujemanje), tretja pa taka, da se začenja v kretalnem prostoru TRETJEGA RAZREDA in konča v kretalnem prostoru PRIJATELJA (neustrezno ujemanje).

5.4 Izvajanje predmeta

Pri izvajanju pouku SZJ so pomembni tudi: informacijska tehnologija in drugi didaktični pripomočki; prostor/učilnica, kjer poteka pouk; možnost oblikovanja manjših učnih skupin; in pozornost, ki jo oba udeleženca v komunikaciji – učitelj in učenec – namenjata primernim oblačilom, ki olajšujejo sporazumevanje v SZJ.

5.4.1 Informacijska tehnologija in drugi didaktični pripomočki

Digitalne veščine vključujejo zavestno in kritično rabo digitalnih tehnologij. Njihova raba naj bo tesno povezana z načini in oblikami dela, saj pri pouku SZJ ne moremo uporabljati standardnih načinov poučevanja, ki vključujejo papir in svinčnik. Namesto tega morajo biti učitelj in učenci veščeri rabe snemalnih naprav, najosnovnejših programov za urejanje in montažo posnetkov ter shranjevanje in predvajanje le-teh.

Pripomočki, ki so v pomoč pri učenju SZJ, so: videoposnetki, učbeniki SZJ, slovarji SZJ, slikanice v SZJ, video pravljice, učni primeri, didaktični in učni kviz, uporaba mobilnih aplikacij za SZJ in druge ZJ ter možnosti videokonference.

5.4.2 Prostor

Prostor za poučevanje SZJ naj bo:

- ✓ svetel (učencem ne sme padati svetloba na obraz, prostor osvetlimo z dodatno svetlobo, če je svetlobe premalo),
- ✓ prostoren (potrebno je zagotoviti širok kot vidnega polja za vsakega učenca),
- ✓ mize so postavljene v krogu, tako da se vsi udeleženci vidijo – višino miz prilagodimo starosti učencev, ali pa razporedimo stole v obliki črke U ali v krogu, tako da se vsi med seboj vidijo in spremljajo potek pouka v SZJ,
- ✓ prostor z velikim ogledalom – zaradi lažjega samoopazovanja in opazovanja drugih,
- ✓ didaktični materiali (slike in večji napisi) so razporejeni po prostoru,
- ✓ v učilnici naj bodo projektor, tablični računalnik in računalnik, kamera s stojalom, računalnik opremljen s programom Skype in drugimi najnovejšimi programi za komunikacijo na daljavo, urejevalnikom za montažo posnetkov, dovolj velikim prostorom za shranjevanje video posnetkov ter neomejenim dostopom do interneta.

5.4.3 Učne skupine

Manjše število udeležencev omogoča kvalitetnejše delo – maksimalno število učencev je 10. Pri manjšem številu udeležencev lahko omogočimo enakovredno komunikacijo, dialoge v parih in boljši, individualni stik z učiteljem pri opazovanju in posnemanju kretenj in mimike.

5.4.4 Oblačila

Učitelj SZJ je pri pouku ustrezno oblečen (primerna obleka je enobarvna in brez motečega nakita). Tak način oblačenja olajšuje pouk; z njim pa učitelj seznanja tudi učence.

Izvajalec predmeta pripravlja učna in didaktična gradiva za poučevanje, ureja in vodi e-učilnico, organizira srečanja z gluhihimi vrstniki in z gluhihimi gosti, organizira video klepete z gluhihimi vrstniki in gluhihimi gosti, redno skrbi za strokovno izpopolnjevanje na področju poučevanja znakovnih jezikov doma in v tujini ter sledi mednarodnim smernicam (WFD, EFSLI, Efsl-Di, Wasli, EUD), skrbi za pozitivno ozaveščanje in promocijo SZJ z učenci.

6 Znanja izvajalcev

PREDMET	IZVAJALEC	ZNANJA s področij
slovenski znakovni jezik	učitelj	visokošolskega izobraževanja slovenskega znakovnega jezika visokošolskega izobraževanja po določilih 93. člena ZOFVI

7. Literatura o SZJ in gluhoti

1. Bauman, J. (2007). *Pomen standardizacije slovenskega znakovnega jezika*. V: Standardizacija slovenskega znakovnega jezika v luči Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2007–2011. Ljubljana: Zavod združenje tolmačev slovenskega znakovnega jezika 2–5.
2. Bauman, J., Ciglar, V., Holec, D., Juhart, M., Kogovšek, D., Košir, S., Kulovec, M., Ozbič, M., Rezar, P. in Žele, A. (2009). *Stanje slovenskega znakovnega jezika: Ekspertiza*. Ljubljana: Zavod združenje tolmačev slovenskega znakovnega jezika.
3. Carver, R. (1997). *Novi pogledi na život i školovanje gluhih*. Zagreb: Hrvatski savez gluhih i nagluhih.
4. Carver, R. (2001). *Gluhi v trećem tisućleću: Zajednica gluhih – jučer, danas i sutra*. Zagreb: Hrvatski savez gluhih i nagluhih.
5. *Didaktična igra Znakolov v slovenskem znakovnem jeziku* (2015). Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
6. Dolnick, E. (2008). *Gluhi kao posebna kultura*. Zagreb: Hrvatski savez gluhih i nagluhih.
7. Dornik, I. (2009). *Bralna pismenost pri gluhih mladostnikih*. Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani. Magistrsko delo.
8. Globačnik, B. (2007). *Slovenski jezik in slovenski znakovni jezik*. Defectologica slovenica 9 (2). 19–28.
9. Globačnik, B. (2007). *Stališča Slovencev do slovenskega znakovnega jezika*. Ljubljana: ISH. Magistrsko delo.
10. Ivasović, V. (2004). *Ali slišimo gluhe? Na koliko decibelih?* Ljubljana: Mestno društvo gluhih Ljubljana.
11. Ivasović, V. (2008). *Gluho/nagluho dijete u redovnom obrazovnom sustavu problem ili izazov?* Zagreb: Hrvatski savez gluhih i nagluhih.
12. Jakopič, B. (1979). *Razvoj učnih načrtov in programov šol za gluhe na Slovenskem*. Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino 27 (3). 185–192.
13. Jakopič, B. (1980). *Ob 80-letnici Centra za rehabilitacijo sluha in govora v Ljubljani*. Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino 28 (3). 212–217.
14. Jakopič, B. (1993). *Živeti s tišino*. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
15. Jakopič, B. (1998). *Oris zgodovine vzgoje in izobraževanja gluhih v svetu*. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
16. Jakopič, B., in Savič, L. (1986). *Pota do besede*. Ljubljana: Zavod za usposabljanje slušno in govorno prizadetih.
17. Jerko, N. (2016). *Struktura in razvoj bralne pismenosti učencev v prilagojenem programu z nižjim izobrazbenim standardom*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani. Doktorska disertacija.
18. Jerko, B., Vintar, Š., in Kulovec, M. (2011). *Korpus in slovnica slovenskega znakovnega jezika*. Glasilo Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije 32 (11).
19. Kermauner, A. (2015). *Žiga špaget gre v širni svet*. Zgodba s priredbo v slovenski znakovni jezik in DVD. S kretnjami opremil Nikolaj Vogel. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
20. Kermauner, A. (2017). *Žiga špaget je za punce magnet*. Zgodba s priredbo v slovenski znakovni jezik, brajico in lahko berljiv način. S kretnjami opremil Nikolaj Vogel. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
21. Kogovšek, D. (1998). *Akustika prostora in percepcija zvoka z vidika naglušnega učenca*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani. Diplomsko delo.
22. Kogovšek, D. (2000). *Opredelitev akustičnih pogojev osnovnih šol z vidika sprejema zvoka oseb z motnjo sluha*. Medicinski razgledi (39)3. 361–364.
23. Kogovšek, D. (2007). *Vloga kulturne identitete v rehabilitaciji gluhih mladostnikov*.

- Ljubljana*: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani. Doktorska disertacija.
24. Košir, S. (1993). *Neverbalna komunikacija slušno motenih in njihova pričakovanja*. V: O položaju gluhih in naglušnih v Sloveniji. Ur. Martina Kavčič. Zbornik prispevkov s konference v Portorožu. Ljubljana, PZI-Dan. 28–29.
 25. Košir, S. (1995). *Denotativni pomen kretnje*. Defectologica Slovenica 3 (2). 7–22.
 26. Košir, S. (1999). *Sluh: naglušnost in gluhost*. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
 27. Košir, S. (2004). *Denotation of signs in different regions of Slovenia*. V: Sign Language, deaf culture and bilingual education. Ur. S. Bradarič-Jončič in V. Ivasović. Zagreb, Faculty of Education and Rehabilitation Sciences. 47–56.
 28. Kuhar, D. (2001). *Dileme pri integraciji gluhih in naglušnih otrok – dve plati iste medalje*. Cogito 7. 95–99.
 29. Kuhar, D. (2001a). *Dopustimo gluhim otrokom, da so samo otroci in gluhim staršem, da so samo starši*. Cogito 7. 86–91.
 30. Kulovec, M. (1998). *Dvojezično izobraževanje v tretjem razredu osnovne šole*. ZGN. Ljubljana. Cogito 4. 24–27.
 31. Kulovec, M. (2001). *Dvojezično izobraževanje v predšoli in osnovni šoli ZGN Ljubljana*. Cogito 7. 20–25.
 32. Kulovec, M. (1994). *Analiza komunikacije s kretnjami*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani. Diplomsko delo.
 33. Kulovec, M. (2004). *Moja pot opismenjevanja*. Cogito 9. 7–10.
 34. Kuplenik, N. (1999a). *Jezik pri pouku slovenskega jezika in književnosti*. Cogito 5. 42–55.
 35. Kuplenik, N. (1999b). *O jezikovnih napakah pri pisnem izražanju gluhih srednješolcev*. Jezik in slovstvo 44 (5). 43–57.
 36. Leson, L. in drugi (2017). *Znakovni jeziki in skupni evropski referenčni okvir za jezike*. Ljubljana: Društvo učiteljev gluhih Slovenije.
 37. Levec, A. (1997). *Mednarodna konferenca o dvojezičnem izobraževanju gluhih otrok na Slovaškem*. Cogito 3. 96–103.
 38. Levstik, F. (2014). *Kdo je napravil Vidku srajčico?* Slovenska ljudska pravljica v slovenskem znakovnem jeziku. S kretnjami opremila Nataša Kordiš. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
 39. Möderndorfer, M. (1989). *Totalna komunikacija*. V: O tematiki totalne komunikacije in organizacije gluhih in naglušnih danes in jutri. Ur. Z. Jeras. Zveza društev slušno prizadetih Slovenije: Ljubljana. 123–129.
 40. *Mojca Pokrajculja* (2014). Koroška ljudska pripovedka v slovenskem znakovnem jeziku. S kretnjami opremila Nataša Kordiš. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
 41. Novak, P. (2016). *Poglej me, govorim z rokami*. Pobarvanka z elementi slovenskega znakovnega jezika s QR kodo. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
 42. Orlič, D. (2005). *Pismenost gluhih in naglušnih oseb*. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani. Diplomsko delo.
 43. Ozbič, M. (2005). *Primerjalna analiza statusa oseb z motnjo sluha: manjšinski, deficitarni ali priseljeniški?* Defetologica slovenica 13 (3). 43–53.
 44. Pavlič, M. (2015a). *Vpliv znanstvene slovnice na stik slovenščine s slovenskim znakovnim jezikom na primeru krajevnih stavkov*. V: Slovnica in slovar-aktualni jezikovni opis: Simpozij Obdobja 34. Ur. Mojca Smolej. Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik.
 45. Pavlič, M. (2015b). *Sharing space in Slovenian Sign Language (SZJ)*. Grazer lingvistische Studien 83. Proceedings of the 7 Syntax, Phonology and Language Analysis conference (SinFonIJA 7). Ur. Remus Gergel. 67–91.
 46. Pavlič, M. (2016a). *The word order parameter in Slovenian Sign Language: transitive, ditransitive, classifier and locative constructions*. Benetke: Universita Ca' Foscari. Doktorska disertacija.
 47. Pavlič, M. (2016b). *Kako otrok z okvaro sluha usvoji jezik: priročnik za starše in*

- socialne delavce*. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
48. Pavlič, M. (2016c). *Sign order in Slovenian Sign Language locative constructions*. *Linguistica* 56 (1). Proceedings of the 8 Syntax Phonology and Language Analysis conference (SinfonIJA 8). Ur. Gašper Ilc, Franciška Lipovšek, Tatjana Marvin in Andrej Stopar. Ljubljana: Ljubljana University Press. 225–239.
 49. Pavlič, M. (2016d). *O dvopredmetni dajalniški strukturi v slovenskem znakovnem jeziku*. Zbornik konference Škrabčevi dnevi 9. Ur. Petra Mišmaš. Nova Gorica: Univerza v Novi Gorici. 76–89.
 50. Pavlič, M. (2018a). *Uresničevanje dvojezičnega izobraževanja otrok z okvaro sluha v slovenskem šolskem sistemu*. V: Pleteršnikovi dnevi: Jezikovna politika Republike Slovenije. Ur. Nataša Gliha Komac. V pripravi.
 51. Pavlič, M. (2018b). *The non-dominant hand perservation and movement in SZJ locative constructions*. V: Proceedings of the Formal and Experimental Advances in Sign Language Theory 2017 – FEAST 2017. Ur.: Vadim Kimmelman in Helen Koulidobrova. 48–58.
 52. *Peter Klepec*. (2014). Slovenska ljudska pravljica v slovenskem znakovnem jeziku. S kretnjami opremila Nataša Kordiš. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
 53. Pfifer, A. (2016). *Zgodnji dostop do znakovnega jezika in jezikovna kompetentnost gluhih otrok*. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani. Doktorsko delo.
 54. Picelj, K. (2016). *Zmajček in morska deklica*. Zgodba s priredbo v slovenskem znakovnem jeziku. S kretnjami opremil Nikolaj Vogel. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
 55. Podboršek, L., Kranjc, K. (2006). *Naučimo se slovenskega znakovnega jezika 1*. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
 56. Podboršek, L., Kranjc, K. (2010). *Naučimo se slovenskega znakovnega jezika 2*. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
 57. Podboršek, L., Kranjc, K. (2013). *Naučimo se slovenskega znakovnega jezika 3*. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
 58. Podboršek, L. (2010). *Slikovni slovar slovenskega znakovnega jezika 1: dodatek k učbeniku Naučimo se slovenskega znakovnega jezika*. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
 59. Podboršek, L. (2013). *Slikovni slovar slovenskega znakovnega jezika 2: dodatek k učbeniku Naučimo se slovenskega znakovnega jezika*. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
 60. Podboršek, L. (2013). *Slikovni slovar slovenskega znakovnega jezika 3: dodatek k učbeniku Naučimo se slovenskega znakovnega jezika*. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
 61. Podboršek, L. (2016). *Slikovni slovar slovenskega znakovnega jezika 4: dodatek k učbeniku Naučimo se slovenskega znakovnega jezika*. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
 62. Podboršek, L. (2018). *Slikovni slovar slovenskega znakovnega jezika 5: dodatek k učbeniku Naučimo se slovenskega znakovnega jezika*. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
 63. Podboršek, L., Kranjc, K. (2010). *Naučimo se slovenski znakovni jezik*. Priročnik za učitelje. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
 64. Podboršek, L., Möderndorfer, M. (1990). *Govorica rok 1, priročnik za učenje znakovnega jezika*. Ljubljana: Zveza društev slušno prizadetih Slovenije in Zavod za usposabljanje slušno in govorno prizadetih.
 65. Podboršek, L. (1992). *Govorica rok 2, priročnik za učenje znakovnega jezika*. Ljubljana: Zveza društev slušno prizadetih Slovenije in Zavod za usposabljanje slušno in govorno prizadetih.
 66. Rogič Ožek, S., Šoln Verbinc, P., Pavlič, M., Krajnc, K., Kulovec, M. ... Juhart, M. (2017). *Umestitev slovenskega znakovnega jezika v slovenski šolski prostor*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Interno gradivo.

67. Redžepović, A. (1995). *Odrasli gluhi in naglušni v Sloveniji*. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
68. Stramljič Breznik, I. in Podboršek, L. (2014). *Medmeti na presečišču slovenskega besednega in znakovnega jezika*. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
69. Trtnik Herlec, A. (1997). *Dvojezično izobraževanje in pravice gluhih*. The Right to Knowledge for the Deaf. Proceedings of the International Conference. Brdo pri Kranju.
70. *Učni načrt za predmet SZJ v okviru predmeta Komunikacija* (2003). [http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_pedsolsko_vzgojo_in_osno_vno_solstvo/izobrazevanje_otrok_s_posebniimi_potrebami/programi_\(dostop_5_2_2018\)](http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_pedsolsko_vzgojo_in_osno_vno_solstvo/izobrazevanje_otrok_s_posebniimi_potrebami/programi_(dostop_5_2_2018)).
71. Urh, B. (1996). *Dvojezično šolanje gluhih v ZUSGM Ljubljana*. Cogito 2. 22–24.
72. Vilar, S. (2014). *Metulj*. Zgodba v slovenskem znakovnem jeziku. S kretnjami opremil Andraž Virant. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije.
73. Vintar, Š. (2015). *Lexical properties of Slovene Sign Language: A corpus - base study*. Sign Language Studies 15 (2). 182–201.
74. Vintar, Š., Jerko, B., in Kulovec, M. (2012a). *Compiling the Slovene Sign Language corpus*. V: 5th Workshop on the Representation and Processing of Sign Languages: Interactions between Corpus and Lexicon 5 (LREC). Ur.: Crashborn, O., Efthimiou, E., Fontinea, E., Handke, T., Kristoffersen, J., Mensch, J. Istanbul. 159–162.
75. Vintar, Š., Jerko, B. in Kulovec, M. (2012b). *Korpus slovenskega znakovnega jezika*. V: Language technologies conference. Ur.: Erjavec, T., Žganec Gros, J. Ljubljana: Institut Jožef Stefan. 203–207.
76. *Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika* (2002). Uradni list RS 96.
77. Žargi, M. (2006). Po desetih letih. V: Zbornik referatov 3. slovenskega posveta o rehabilitaciji oseb s polževim vsadkom. Ur. Hernja, N., Brumec, M. Maribor: Center za sluh in govor. 11–12.
78. Žele, A. (2002). *Nekaj spoznanj ob srečanju z znakovnim jezikom*. Iz sveta tišine. 22 (6). 10–11.
79. Žele, A. (2002). *Med znakovnim jezikom in pisnim sporočanjem*. Iz sveta tišine 22 (7). 8–10.
80. Žele, A., Bauman, J. (ur.) (2003). *Multimedijski praktični slovar slovenskega znakovnega jezika*. Elektronska izdaja. Ljubljana: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik.
81. Žele, A. (2007). *Kako nevsiljivo povezovati znakovni jezik s pisnim sporočanjem*. V: Standardizacija slovenskega znakovnega jezika v luči Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2007–2011. Ljubljana: Zavod Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik. 13–17.

Uporabni spletni viri (pridobljeno 21. 10. 2017)

1. *Slovar slovenskega znakovnega jezika*. Vsebuje didaktične pripomočke, učna gradiva, samopreizkuse znanja, enoročno abecedo, dvoročno abecedo, otroške znake, razlago besede v znakovnem jeziku, sinonim, tematski sklop, opis pomena besede iz SSKJ, podatek o korpusni pogostnosti posamezne kretnje (SIGNOR) in povezavo s spletnim slovarjem SSKJ 3: <http://www.zveza-gns.si/slovar-slovenskega-znakovnega-jezika>
2. *Učni načrt za predmet Komunikacija*: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/posebne_potrebe/programi/PP_glu_komunikacija.pdf.
3. *Zavod Združenje tolmačev SZJ*: www.tolmaci.si
4. *Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije*: <http://www.zveza-gns.si>

5. *TIPK TV*: <http://www.tipk.si>
6. *RTV Slovenija* - oddaja *Prisluhnimo tišini* (arhiv):
<https://www.rtvlo.si/dostopno/prisluhnimo-tisini>
7. *Evropska mreža učiteljev znakovnega jezika*: <http://www.enslt.eu/index.html>
8. Konference *Lesico* za poučevanje znakovnega jezika – novosti na spletu: <http://lesico2conference-paris.com>
9. *De-Sign Bilingual project*: www.univie.ac.at/designbilingual/
10. Mobilna aplikacija *Znakovnik* – dosegljiv v trgovini *Google Play* in *iStore*: <http://znakovnik.si>
11. Mobilna aplikacija *Slovar slovenskega znakovnega jezika*: <http://www.zvezagns.si/novice/aplikacija-slovar-szi/>.
12. Raziskovalno poročilo ciljnega raziskovalnega projekta *CRC SAZU: Jezikovna politika Republike Slovenije in potrebe uporabnikov*: <https://isifr.zrc-sazu.si/sl/programi-in-projekti/jezikovna-politika-republike-slovenije-in-potrebe-uporabnikov#v> (pridobljeno, 17. 12. 2018).